

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Litteræ Præsulum Ecclesiasticorum Germanicorum ad Pontificem de reuocando Tridentum Concilio. Madruccius Romam à Cæsare missus, eique tradita mandata. Ceruinus Bononia Romam accitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11665

1547. *Cæsar, quando nihil adhuc apud te statutum habes, equidem moneo, ut illud statuas, quod non solum honestum, sed citum sit; aliter necessarium opportunumq; remedium haud conferetur.*

Ex litteris
Sfondrati ad
Farnesium,
7. Octobris
1547.

Statim post Legatum Sfortia Pallauicinus ingressus sermonem 10 habuit, mixtum breuibus sed acerbis in Gonzagam querelis, & prolixis officiosisque precibus erga Cæsarem. Eadem illi quæ Legato redditæ obscuræ responsiones, sed dubiâ quâdam luce asperæ: adiecit enim Cæsar, nolle se Placentiæ causâ cum Pontifice diffidere. Verùm huiusce postremæ spei scintillæ mox elanguerunt frigidæ responsionis iniectu, quam utriusque Granuellanus reddidit Hispanico scripto huius sententiæ: *Postquam Cæsar audiuit quæ sibi Legatus, ac postea Sfortia Pallauicinus, de eade Petri Aloysij Ducis, ac de re Placentina exposuerunt, omnibus perpensis iterum respondet: Facinus sibi displicuisse Pontificis causâ, ac præcipue Farnesij Cardinalis, Octauij Ducis, & Margaritæ filie. Verumtamen ut rebus opportunè consulatur, oportere non modò causas expendi à Cæsare, quibus adductus Gonzaga ea peregerit, & ex altera parte necessitudines nexusq; cum Farnesio; sed etiam auctoritatis Cæsareæ, & quietis Italicæ rationem haberi. Vbi verò de his omnibus plene cognouerit, rem cum Pontifice communicandam. Interim se Gonzagæ mandaturum, ne quid ultra moueat, modò idem ex altera parte præstetur; præsertim cum inaudierit, tam intra quàm extra Italiam res novas tentari: quod tamen ait Cæsar nolle se credere, cum ob ea quæ Farnesius Cardinalis Oratori suo Romæ sponderat, tum ob supplices modos, quos Octauius in ipsum Cæsarem præ se tulerat. Vbi verò aliter agi resciret, haud omisurum rebus opportunè prospicere. Ita qui præpollerit viribus, iniuriæ sibi vertit, cum eas in ipsum adhibent alij, vel ut ius suum vindicent; nec patitur, ut quispiam à se iustitiam nisi tamquam beneficium postulet.*

CAPVT VI.

Litteræ Praesulum Ecclesiasticorum Germanicorum ad Pontificem de reuocando Tridentum Concilio. Madruccius Romam à Cæsare missus, ei que tradita mandata. Ceruinus Boroniâ Romam accitus.

INter alia, quæ Cæsar è turbis Placentinis sperauerat, illud erat, 1 inde scilicet inescare Pontificem ad Synodum Tridenti reponendam; totusque in eo defixus, curauerat ut hoc ipsum Ecclesiastici Ordinis viri, qui Comitibus intererant, clam & inscio Legato, ea de re postea cum ipsis conquesto, adeoque non coniunctis more

more collegij, Pontificem efflagitarent; ² sed per eum tenorem, qui sub melle supplicis petitionis aculeum minacis contestationis intentaret. Hæc fuit summa. 1547.
14. Sep-
tem br.
1547.

Compertas esse Pontifici Germaniæ calamitates, ob Religionis dissidia adeò tumultibus cædibusque perstreptentes, vt si non aliunde, certè ex armorum fragore trans Alpes exaudiri potuissent. Minimè dubitari, malis omnibus obuiam iri potuisse opportunâ temporis adhibitâ medicinâ. Et sanè pro ea quam ipsi obtinebant Germanicarum rerum hominumque experientia, se semper vnanimè existimasse, ope Oecumenici tantummodò Concilij funestam illam serpentemque flammam posse restingui: hinc pro sua in Rempublicam Ecclesiasticam fide, in pluribus Ordinum conuentibus Cæsarem precibus fatigasse, vt ad illud ab Apostolica Sede obtinendum auctoritatem suam impenderet. Semper pariter expetiisse, vt huiusmodi Synodus in Germania celebraretur; idque non priuati commodi gratiâ, sed quò facilius confluerent ij, quorum id plurimum intererat, & quorum præsentia plurimum etiam rei conducebat, quibusque sacræ profanæque rei administratione occupatis, non libebat inter eas procellas à clauo recedere: fuisse tandem impetratum, vt post indictas frustra Mantuam ac Vicentiam, & post superuacaneam perniciosamque cunctationem, conuocaretur & aliquamdiu continuaretur Tridenti Concilium, adeoque in finibus Germaniæ, pro eo ac enixè postulatum fuerat, sed procul ab ipsa, ob interpositas Alpes, ac veriùs in Italia. Hinc factum esse, vt paucis, vel nullis ex Germanicis ibi licuerit adesse, nec per se nec per suos internuntios, cum præsertim in illis prouinciis bellum periculosissimum arderet, ex ipsis Religionis controuersiis exortum, cuius terror, ac militum excursiones viam omnem adeundi Tridentum præcluserant. Postremò, virtute fortunâque Cæsaris conspirantibus, ac manifesto Diuinæ opis præsidio temerariis hostium conatibus perfractis, meliorem spem affulisse: sed cum sibi quisque suadebat, sublata malorum origine, cuncta pristinam ad quietem reditura, factum esse in portu naufragium, seu translato, seu, prout alij loquebantur, diuiso Concilio (hic verò Suauis ad Apostolicæ Sedis inuidiam additâ voculâ, tenorem mentitus, dicit, *seu potius diuiso*) quod falcis instar non enatum modò lolium, sed futura in posterum praua semina excidere debuisset.

² Pergebant per tragicas deplorationes oculis subiicere graues ærumnas, quas in Religione, fortunis, commerciis, ac regimine septem ac viginti annos Germania tolerauerat. Iam si Apostolicæ

Pars II.

Q

Sedis

1547. Sedis auxilia nunc deessent, spem omnem occasuram, ruiturasque res omnes in atrociorē quā antea malorum alluionem. Proinde quā intimis possent precibus ab eo se petere, vt Tridenti Synodum reponeret, cuius lux Religionis tenebras, procellasque discordiæ dissiparet; quibus disiectis Germania se cæloque dignos fructus proferre posset. Si Pontifex ipsorum postulatis, non solum æquis sed necessariis, annuisset, se illi promptè obsecuturos quidquid Pontifex aggredi vellet, tum ad pacificandam curandamque Germaniam, quæ vt ægrior, ita maiori magisque sollicitâ curatione indigebat; tum ad vniuersam Ecclesiam aptè componendam. Sin, quod auerteret Deus, abnueret; quid ipsis amplius conandum, quonam confugiendum, à quo expectandum aut flagitandum auxilium, nisi ab Apostolica Sede, quam humani generis Redemptor supra firmam petram aduersus omnes inferorum impetus collocarat? Reputaret itaque Pontifex, vbi ipsorum preces, Germaniæque pericula, quæ nullam patiebantur moram, nihil impetrarent, quantum cladis expectandum esset: ideoque tempestiuè rebus confuleret, ne, dum Sedes Apostolica in eo negotio nimium cunctaretur, alia inirentur consilia, aliâque ratione causa dirimeretur. Hic verò consuetis obsequij amorisque formulis epistola claudabatur.

Huic Pontifex haud ita citò respondit. Cùm enim ad ipsum Cæsar destinasset Madruccium, & vtrique Principi gratum, & rerum Concilij scientissimum, nihil certi statuere poterat, nisi tam egregio Internuntio priùs audito: interim per Sfondratum moram priuatim excusauit apud illum Ordinem; qui excusationem admisit, sed immobilis in voto perstitit recuperandi in vrbe Tridentina Concilij.

Madruccij missio ita se habuit. Persuaserat in Ordinum Comitibus Cæsar hæreticis Principibus, & mox aliquanto difficilius liberis Ciuitatibus, vt se subderent (huiusmodi erant verba) *Decretis Concilij Tridenti celebrandi, quippe in vrbe nec admodum Germanis incommoda, nec ab aliis nationibus merito recusanda; in quo Concilio agenda res erat ex sacrarum Litterarum Patrumque doctrina: se verò tamquam Ecclesiæ Patronum polliceri effecturum, vt plenam loquendi libertatem, tutum ibi domicilium, & abeundi securitatem obtinerent ij etiam, qui Confessionem Augustanam tuerentur: eò pariter per seipsos, aut, vbi præpedirentur, per Procuratores idoneos assuturos Episcopos Christianarum omnium prouinciarum, præcipue verò Germaniæ, cuius gratiâ Concilium illud in primis habebatur.* Hic libellus ad Comitibus priùs relatus, dein ab Atrebatensi communicatus Legato, haud ipsi placuit; tum quia nulla

b Litteræ
Sfondrati ad
Farnesium,
25. Decemb.
1547. &
8. Ianuarij
1548.

c Litteræ
Sfondrati ad
Farnesium,
vltimo O-
ctobris
1547.

d Litteræ
Sfondrati ad
Farnesium,
21. Octobris
1547.

nulla fiebat Sedis Apostolicæ mentio; tum quia eiusdem Sedis nondum quæsito consensu tam fidenter Concilium spondebatur. Sed de primo responsum est, eam apertam mentionem fuisse prætermittam, ne in verborum litigia impingeretur, cum satis esset tacita mentio, illis verbis inclusa, *ex Patrum doctrina*: ad alterum dixeret, ea de re iam fuisse statutum. ^e

5 His ita decretis, Septemviri non solum Catholici, sed etiam hæretici, die quâdam quasi ex improviso Legatum adire, conuiuæ non inuitati, singularem ipsi reuerentiam præferentes. Induxerat Carolus in animum, per hæc Comitiorum Decreta in manu sibi repositam summa sua cum dignitate tum Religionis concordiam in Germania, tum restitutionem Concilij in vrbe Tridenti; nec eam posse à Pontifice denegari, quin is Germanicæ reconciliationis turbationem se proderet. Idcirco hæc Madruccio tradita ^f mandata: Ipsum ad Pontificem à Cæsare mitti, quippe virum adeo & Pontificis studiosum, & earum rerum peritum. Exponeret Pontifici, tum Cæsaris tum fratris Romanorum Regis nomine, Dei ope supra omnem humanam spem effectum, vt cuncti Principes Ordinesque Germaniæ subiicerent se iudicio Concilij, quod Tridenti celebraretur: & quamquam in maximam ea de re difficultatem offensum esset super auctoritate, quam in Concilio Apostolica Sedes exerceret, vt pote alteri parti suspectam; tamen haud consensisse Cæsarem, huiusmodi subiectionem quocumque modo coarctatam conditionibusque circumscriptam, sed liberam & absolutam futuram. Proinde Madruccius vtriusque Principis, Ordinumque Germanicorum nomine rogaret Pontificem, vt Concilium Tridenti reponeret, absolueretque; quod is effecturum se sponderat, quandocumque huiusmodi Synodo Germania se submitteret, sicut in præsentia se paratam exhibebat: cum Cæsar minimè dubitaret, Pontificem maximè gauisurum ob factam sibi & Ecclesiæ auctoritatis accessionem; nec neglecturum tam egregiam redintegrandæ Christianæ Reipublicæ, reparandæque iacturæ, quam Petri Sedes passa fuerat, opportunitatem, tantâ auri vi, tot incommodis, tam graui etiam vitæ discrimine coemptam à Cæsare: ac præstiturum hoc pacto Pontificem, quod semper obtulerat quâ suâ quâ suorum Nuntiorum ac Legatorum linguâ. Quod si perficeret, pro certo haberet, numquam destitutum Cæsarem suo pertungi munere in sacrosancta Fide ac Sede Apostolica prouehenda, pro eo ac sæpius promiserat. Sin autem id Pontifex recusaret, quod credere nolebat Cæsar, satis ipsi futurum excusationis apud Deum, apud Pontificem, apud omnes mortales,

^e Litteræ Sfondrati ad Farnesium, 17. Nouemb. 1547.

^f Profectus est 6. Nouembis & 13. vt constat ex epistola Sfondrati ad Farnesium eadem die missa: ad eum fuere mandata, quæ subscripta leguntur die 10. & extant in libro mandatorum apud Archiuium Vaticanum.

1547. cū quod in se erat præstitisset ad remouenda tam graua Religionis incommoda, quæ Pontifex pro sua prudentia sanè prospiciebat, quæque ab Oratoribus ipsius Cæsaris sæpius fuerant illi proposita, atque à Pontificiis Legatis in Germania sub eorum oculos imminencia perspecta fuerant.

Cumque animaduersum esset, donec negotium Concilij decerneretur, opus esse, res Fidei in illis prouinciis aliquâ ratione ordinari, nec ibi quisquam adesset cum Pontificia ad id peragendum potestate, peteret à Pontifice, ut viros eâ instructos facultate delegaret, quò interim malis, quantum fieri posset, occurreretur. Exponeret pariter Pontifici, quidquid ipse Madruccius Germaniæ salutis necessarium in morum correctione cognouerat. Quoniam autem petitioni reuocandi Tridentum Concilij fuerat nonnumquam à Pontificiis obiectum, huiusmodi Synodum, si Pontifex occumberet, conaturam fortasse nouam sibi electionem Pontificis arrogare; Cæsarem profiteri, suam semper fuisse mentem, nonnisi Romæ ac more consueto Pontificem eligendum, prout ius postulabat, fidemque Cæsaream obstringere ad id obseruandum. Et quamuis sperandum esset, superfuturum Concilio Pontificem, eiusque fructus collecturum; tamen quidquid eueniret, curaturum Cæsarem, ut nonnisi vir sanctissimæ grauissimæque dignitati par sufficeretur: hæc promissa, quò magis rei cautum esset, à Romanorum Rege, designato successore Cæsaris, si fortè is obiret, firmatum iri.

Suauius dum hoc postremum refert, primò per falsam facti narrationem, deinde per falsam interpretationem mirificè peccat. Quod ad factum pertinet, longè aberrat à vero, narrans in mandatis haberi, considerandum, ac statuendum esse, si contingeret Concilio extante Sedis Romanæ vacatio, num à Synodi Patribus, num à collegio Cardinalium esset Pontifex eligendus. Profundæ dein interpretationis Suauianæ additamentum est, voluisse Cæsarem in memoriam Pauli reuocare ætatem decrepitam, mortisque propinquitatem, adeoque ipsum commonere, ne posteris suis tam formidabilis inimicitia hereditatem relinqueret. At hæc commentatio discordat à contextu, cū initio illius capitis dicatur, sicuti narrauimus, huiusmodi difficultatem de noui Pontificis electione, si Paulus moreretur permanente Concilio, fuisse Cæsarianis sæpius obiectam à Pontificiis (quod verissimum est, & ex plurimis Historiæ nostræ locis colligi potest) atque ad eam difficultatem diluendam, cautionem à Cæsare oblatam fuisse: in qua pariter considerabatur,

batur, æquè fieri posse, vt Carolus præmoretur, dum ad consulendum rebus in eo euentu, adiecta fuerat Ferdinandi Regis obligatio.

1547.

8 Sed reliquam mandatorum partem expediamus. Habebatur in illis: Si Madruccius difficilem ad opus adeò Religioni necessarium experiretur Pontificem, post impensâ simul cum Oratore Mendoza quàm maxima possent officia, publicam, quantum liceret, ea de re fidem acciperent, atque aut in Senatu, aut per aliam pro ipsorum arbitratu formam, monerent Cardinales, Principum Oratores, aliosque illustres viros publico munere præditos, vt cunctis innotesceret, nihil suarum partium, Diuini honoris, rei que Christianæ causâ fuisse à Cæsare prætermisum. Quòd si Pontifex, quod minimè credendum erat, iuberet Patres Bononiæ aliquid agere Tridentinæ remigrationi aduersum; Orator protestationem ex formula traditi seorsim scripti adhiberet.

9 Bononiâ Madruccius iter habuit, ibique cum Octauio Farnesio collocutus. 5 Dein exeunte Nouembri Romam ingressus, mandatorum exemplar Pontifici tradidit, quod perinde erat, ac per quietem contestari, antequam per strepitum contestaretur. Verùm Pontifex, quò de responsione consultius deliberaret, Ceruini monitum amplexus erat, ne quidquam, nisi prius vno ex Legatis audito, certi statueret. Ceruinum ergo iusserat, antequam Madruccius perueniret, mutatis equis^b cursoribus ad se contendere. Is verò die 9. Nouembris salutatis Patribus, pollicitus est, vti semper Tridenti ac Bononiæ corporis animique neruos intenderat ad sacrosancti Cœtus commoda dignitatemque procuranda, perinde se Romæ conaturum: sperare suam absentis moram haud diuturnam fore: eos interim rogare, ne in laboribus tepescerent, atque vt vtriusque Legati auctoritatem & amorem agnoscerent in Montano, qui manebat. Multi cum per eam occasionem repeterent memoriâ valetudinis detrimenta, quæ Ceruinus sub inclementia Tridentini cæli perpeffus fuerat, indefessam assiduitatem in publicis priuatisque congressibus, vigilias in doctrinæ studio, meditationis solertiam in emendatione morum promouenda, in componendis discordiis dexteritatem, in consiliis excogitandis prudentiam, recti tuendi studium, vim animi quâ potentioribus obstiterat, firmitatem in periculis contemnendis, quarum virtutum præstantiâ secundus quidem gradu, sed primus operâ Concilium congregarat, sustinuerat, defenderat, nobilitarat, & auxerat, cum quasi corporis illius animam agnoscebant; adeoque perinde ac in animâ à corpore seiunctione, eius discessum lacrymis prosecuti sunt.

g 17. Nouembris, ex Diatio.

b Litteræ peruenire Bononiam 8. Nouembris, ex Diatio.

Q 3

Romæ

1547.
 † Litteræ
 Ceruini ad
 Collegam,
 26. Nouem-
 bris 1547.

* Litteræ
 Ceruini ad
 Moronum,
 27. Nouem-
 bris 1547.

Romæ Pontificem ac Farnesium Cardinalem [†] multò constan-
 tiores nactus est, quàm cum Collega sibi persuaserat. Et Pontifex
 quidem vel in primis cum Madruccio colloquiis præualidum præ
 se tulit non animi solùm, sed corporis robur, quod ipsum animi
 robori firmitatis æstimationisquæ plurimum conciliabat. Fortis
 tamen esse, non pertinax volebat: quapropter Sfondratum &
 Montanum consuluit, quid Madruccio respondendum putarent.
 Ac Montano, quippe propiori, Cæsaris mandata, quæ narrauimus,
 communicauit; significauitquæ, multos ex Patribus, in eam rem
 Romæ delectis, ad suspensionem propendere: quemadmodum fieri
 consuevit in arduis utrimque quæstionibus, in quibus minùs in-
 commodi existimantur consilia media; tamen nonnumquam,
 quæ sunt in agendo media, sint extrema in nocendo. Patrum cœ-
 tus, qui ad ea negotia Romæ habebatur, valdè numero imminutus
 erat, cum Ceruinus in urbem peruenit. * Nam Sfondratus in Ger-
 mania morabatur, Moronus ob turbas Placentinas, & ad aliquid o-
 pis Synodo ferendum, fuerat à Pontifice missus ad suam legationem
 Bononiensem, ac breui temporis spatio duos religiosissimos; eos-
 demquæ doctissimos Vaticani Senatores illi cœtui mors abstulerat,
 Sadolerum & Badiam: quare ad tres Purpuratos redactus erat, Bar-
 tholomæum Guidiccionum, Marcellum Crescentium, ac Regi-
 naldum Polum. Ex his primus, qui cum vbertate doctrinæ feueri-
 tatem planè Catonianam in se coniunxerat, Synodum, quidquid
 tandem obstaret certaminis, Bononiæ peragendam putabat; duo re-
 liqui periculosum si cederet, periculosum si obstitet Pontifex,
 arbitantes, Legatorum consilium repudiabant; sed neque aliud
 à se excogitatum promebant: de suspensione disputabant, potius vt
 aliquid dicerent, quàm vt firmarent. Siquidem plerique ministro-
 rum, iuxta ac medicorum, sæpè abstinent à consiliis periculosis pro-
 ferendis, quòd interdum sibi ipsi consulere tutius est, quàm Prin-
 cipi, aut ægroto; quibus nullum experiri consilium, quamuis pe-
 riculo obnoxium, aduersus imminentem ex graui malo perniciem,
 maioris certè periculi est.